

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Ratkócai Richárd ügyvéd által képviselt felperesnek, a Csigó Ügyvédi Iroda részéről eljáró dr. Csigó Csaba ügyvéd által képviselt alperes ellen, szerződés teljesítése iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2011. január 18. napján meghozott, 5.G.42.030/2009/31. számú ítélete ellen, a felperes részéről 33., az alperes részéről 34. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 250.000 (kétszázötvenezer) forint másodfokú perköltséget, valamint térítsen meg az államnak felhívásra 900.000 (kilencszázezer) forint fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes, mint megbízó 2008. szeptember 12-én kereskedelmi ügynöki szerződést kötött a felperessel, mint megbízottal. A szerződésben a felperes arra vállalt kötelezettséget, hogy jutalék ellenében az alperes javára és nevében az alperes és az alperes partnereinek a termékeit átveszi, készletezi, eladja és teljesíti a szerződésben rögzített egyéb szolgáltatásokat és kötelezettségeket. A szerződő felek a szerződésben a teljesítés helyeként a ... számú elárusítóhelyet jelölték meg. A szerződés I. fejezet 4./ pontjában a felperes vállalta, hogy az elárusítóhelyet folyamatosan működteti. A szerződés I. fejezetének 14./ pontja értelmében a felperes az elárusítóhelyet minimálisan a szerződés 2. számú melléklete szerint köteles nyitva tartani. A nyitva tartás megváltoztatására az alperes jogosult. A felek a szerződés IV. fejezet 47./ pontja alapján az 5. számú mellékletben lényeges szerződésszegésként minősítették a minimális nyitvatartási idő be nem tartását. A szerződés IV. fejezet 54./ pontja mindkét fél számára lehetővé tette a szerződés indokolás nélküli felmondását. A felmondási időt a felek az első évben egy

hónapban, a második évben két hónapban, a harmadik és az azt követő években három hónapban határozták meg azzal, hogy a felmondás a naptári hónap utolsó napjára szólhat. A szerződés IV. fejezet 55./ pontja a felperes szándékos, vagy súlyosan gondatlan szerződésszegése esetére azonnali hatályú felmondásra jogosította fel az alperest. A szerződés 5. számú melléklete szerint az alperes azonnali hatályú felmondással élhet, ha a felperes a minimális nyitva tartásra vonatkozó kötelezettségét háromnál több alkalommal megsérti. Az alperes az ügynöki szerződést 2009. június 2-án azonnali hatállyal felmondta. A felmondás indokaként azt jelölte meg, hogy az üzlet eladója egy vásárlóval trágár módon, tisztelenül beszélt. Felmondási okként jelölte meg azt is, hogy a felperes a minimális, 05.00-22.00 óráig tartó nyitvatartási időt megsértette. A felperes az alperes felmondását nem fogadta el, vitatta annak jogszerűségét és a felmondás indokainak valóságát.

A felperes a keresetében 14.625.000 forint tőkének, utána 2009. október 29. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatnak, a 2009. júniusától 2010. februárjáig tartó időre havonta 1.300.000 forint + áfa összegnek, továbbá a perrel felmerült költségeinek a megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresetét arra alapította, hogy az alperes az ügynöki szerződést jogellenesen, valótlan indokokra hivatkozva mondta fel. A jogszerűtlen felmondást követően a szerződés teljesítését az alperes jogos ok nélkül megtagadta. Ennek jogkövetkezményeként a felperes a Ptk. 313. §-a alapján választhatott a lehetetlenülés és a késedelem jogkövetkezménye között. A felperes a késedelem következményeit választotta, és a Ptk. 300. § (1) bekezdése alapján a szerződés teljesítését követelheti. A felperes álláspontja szerint az alperes azonnali hatályú felmondásának az indoka azért nem valós, mert a felek az ügynöki szerződésben a minimális nyitvatartási időt nem 05.00-22.00 óráig, hanem 06.00-21.00 óráig határozták meg. Ezt a nyitvatartási időt a felperes nem sértette meg, és nem adott okot a szerződés azonnali hatályú felmondására.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására és a felperes perköltségben marasztalására irányult. Védekezésében arra hivatkozott, hogy az ügynöki szerződést a felperes szerződésszegései miatt, valós indokok alapján, jogszerűen mondta fel azonnali hatállyal. Utalt arra, hogy a felperes szerződésszegése nélkül is megillette őt a rendes felmondás joga. Álláspontja szerint abban az esetben, ha a rendkívüli felmondás feltételei nem álltak fenn, a felmondást rendes felmondásnak kell tekinteni, és a felmondási idő utolsó napján az ügynöki szerződés megszűnt. A szerződés megszűnése után a felperes további teljesítést nem követelhet.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 790.000 forint perköltséget, valamint az államnak külön felhívásra 877.500 forint eljárási illetéket. Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a peres felek között önálló kereskedelmi ügynöki szerződés jött létre, amelynek a lényeges szabályait a 2000. évi CXVII. törvény állapítja meg. Rámutatott, hogy a törvény 4. §-a a szerződés érvényességéhez, annak írásba foglalását írja elő. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felek az ügynöki

szerződést nem cégszerűen írták alá, emiatt a szerződés nem tekinthető írásba foglaltnak, és a Ptk. 217. § (1) bekezdése alapján semmis. A szerződés semmisségét a bíróság hivatalból vette figyelembe. Az elsőfokú bíróság az ítéletének indokolásában kifejtette, hogy az alperes nem tudta bizonyítani azt, hogy a felperes eladója trágár, vagy tiszteletlen módon beszélt a vásárlókkal. Ezért ez a magatartás nem adhatott okot az ügynöki szerződés azonnali hatályú felmondására. Megállapította, hogy a felperes sem a kihallgatott tanúk vallomásaival, sem más módon nem tudta bizonyítani azt, hogy a szerződés 2. számú mellékletében eredetileg megjelölt 05.00-22.00 óráig tartó nyitvatartási időt a felek egyező akarattal 06.00-21.00 óráig terjedő időre módosították. Az elsőfokú bíróság okfejtése szerint az a körülmény, hogy az alperes, mint bérlő és a bérbeadó által kötött bérleti szerződés 06.00-21.00 óráig tartó nyitva tartást ír elő, nem zárja ki azt, hogy a peres felek a szerződésükben ettől eltérően állapodjanak meg. Úgy foglalt állást, hogy az üzletre kiadott működési engedély nem terjed ki a nyitvatartási időre. A kereskedőt ugyanis a nyitvatartási idő tekintetében csak bejelentési kötelezettség terheli, ezért az alperes az ügynöki szerződésben jogosult volt eltérni a működési engedélyben rögzített nyitvatartási időtől. Az ítélet indokolása szerint sem a bérleti szerződés, sem a működési engedély nem mentesítette a felperest az ügynöki szerződésben vállalt kötelezettség teljesítése alól. Az elsőfokú bíróság a perben kihallgatott tanúk vallomása és a periratokhoz csatolt zárási pénztárbizonylatok alapján tényként állapította meg azt, hogy a felperes háromnál több alkalommal nem tartotta be a 05.00-22.00 óráig tartó nyitvatartási időt. Ezzel a felperes megszegte az ügynöki szerződést. Ismételt szerződésszegései jogkövetkezményeként a szerződés 5. számú melléklete alapján az alperes jogszerűen gyakorolta az azonnali hatályú felmondás jogát. Az azonnali hatályú felmondáshoz a felperes előzetes figyelmeztetésére az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem volt szükség.

Az ítélet ellen mind a felperes, mind az alperes fellebbezést terjesztett elő.

A felperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását, és közbenső ítélettel az alperesi felmondás jogellenességének, valamint az alperes szerződésszegésért való teljes felelősségének a megállapítását kérte. Másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését indítványozta. A felperes a fellebbezésében előadta, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az elsőfokú eljárás lényeges szabályait. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság az alperest kötelezte annak a bizonyítására, hogy az alperes a szerződés 5. számú mellékletének megfelelően alkalmazta szankcióként az azonnali hatályú felmondást. Az alperes a perben nem tudta bizonyítani, hogy a felperes szerződésszegésének jogkövetkezményeként először kötbért érvényesített, majd felszólította a felperest. A felperes sérelmezte, hogy az alperest terhelő bizonyítás sikertelenségét az elsőfokú bíróság nem az alperes, hanem a felperes terhére értékelte. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a felperest az őt terhelő bizonyítási kötelezettségről, sem arról, hogy mely tényeket és milyen okból tekint szakkérdésnek, milyen kompetenciával rendelkező szakértő kirendelését tartja szükségesnek. Sérelmezte a felperes azt is, hogy az elsőfokú bíróság nem adott lehetőséget a peres feleknek az ügynöki

szerződés érvénytelenségének megállapítása esetére vonatkozó nyilatkozattételre. Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság a perben rendelkezésre álló bizonyítékokat tévesen mérlegelte. Előadta, hogy mind a működési engedélyben, mind az alperes által kötött bérleti szerződésben 06.00-21.00 óráig tartó nyitvatartási idő szerepel. A felperes érvelése szerint a működési engedélyben szereplő nyitva tartás betartása kötelező. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe azt sem, hogy az alperes nem tett eleget a működési engedély megkérésével kapcsolatos iratok becsatolására vonatkozó bírósági felhívásnak. Kifejtette, hogy ezek az iratok szintén a 06.00-21.00 óráig tartó nyitvatartási időt igazolják. A felperes jogi álláspontja szerint szintén a 16.00-21.00 óráig tartó nyitvatartási időben való megállapodást támasztja alá az a körülmény is, hogy az alperes a bejelentési kötelezettsége ellenére ettől eltérő időpontot nem jelentett be. A felperes okfejtése szerint a perben kihallgatott tanúk vallomásából az állapítható meg, hogy a felperes a napi árut $\frac{3}{4}$ 6-kor kapta meg az alperestől. Erre figyelemmel a 05.00 órakor való nyitás indokolatlan és okszerűtlen lett volna. Hivatkozott arra, hogy tanúvallomásokkal igazolta, hogy az utolsó repülőgép indulását követően a bérbeadó utasítására zárta be az üzletet. Az utolsó gép indulását követően az üzlet nyitva tartása vásárló hiányában nem volt indokolt. Rámutatott, hogy az üzlet bezárásával a szükségtelenül felmerülő költségektől óvta meg az alperest. A felperes előadta, hogy az alperes gyakorlata az volt, hogy a nyitvatartási idő be nem tartása esetén először írásban figyelmeztették az üzletet. A felperes esetében erre nem került sor. A felperes álláspontja szerint ez a körülmény is azt támasztja alá, hogy maga az alperes is a 06.00-21.00 óráig tartó nyitva tartást tekintette irányadónak. Ezt a nyitvatartási időt a felperes nem szegte meg, így az azonnali hatályú felmondás nem volt indokolt. Vitatta a felperes a periratokhoz csatolt zárási pénztárbizonylatok valódiságát. Hivatkozott arra is, hogy a felmondás alapjául megjelölt események és a felmondás között több hónap telt el, ezért nem állhatott fenn az események és a felmondás között szoros okozati összefüggés. A szerződés 5. számú mellékletében megjelölt szankciók alkalmazásának az elmaradása is arra utal, hogy ezeket az eseményeket maga az alperes sem tekintette szerződésszegésnek. A felperes okfejtése szerint az ügynöki szerződés semmissége esetén az elsőfokú bíróságnak a semmisségi ok kiküszöbölése mellett a szerződést érvényessé kellett volna nyilvánítania. Fenntartotta azt a jogi álláspontját, hogy az ügynöki szerződés azonnali hatályú felmondása nem volt okszerű, és nem az alperes szerződéshez fűződő érdekeinek a védelmét szolgálta.

Az alperes fellebbezése az elsőfokú bíróság ítéletének az indokolása ellen irányult. A fellebbezésben kifejtett álláspontja szerint a szerződő felek az ügynöki szerződést cégszerűen írták alá, így a szerződés érvényesen létrejött, azt a felek teljesítették. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem jelölte meg azokat a jogszabályokat, amelyekre azt a megállapítását alapította, ami szerint a felek aláírása nem minősült cégszerűnek. Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés érvénytelensége esetén a felek között milyen jogviszony jött létre.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a felperes fellebbezése megalapozatlan, míg az alperes fellebbezése megalapozott.

A felperes a közte és az alperes között létrejött önálló kereskedelmi ügynöki szerződés teljesítése iránt terjesztett elő keresetet, ezért a bíróságnak a perben azt kellett vizsgálnia, hogy a teljesítés követelésének a feltételei fennállnak-e.

A Ptk. 217. § (1) bekezdése szerint jogszabály a szerződésre meghatározott alakot szabhat. Az alakiság megsértésével kötött szerződés - ha jogszabály másként nem rendelkezik - semmis.

Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVIII. törvény 4. §-a kimondja, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés érvényességéhez annak írásba foglalása szükséges. E rendelkezéstől a felek nem térhetnek el.

A semmis szerződésből nem származhat jogosultság a szolgáltatás követelésére, sem kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére. A semmis szerződés teljesítése nem követelhető eredményesen.

A Fővárosi Ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróságnak azt a jogi álláspontját, ami szerint a peres felek által megkötött ügynöki szerződés semmis. Az ügynöki szerződés tartalmából kétséget kizáróan megállapítható az, hogy a szerződést tartalmazó okiratot aláíró személyek a szerződést kötő felek, a felperes, illetve az alperes képviselőjében jártak el.

A Ptk. 219. § (2) bekezdése kimondja, hogy a képviselő cselekménye által a képviselt válik jogosulttá, illetőleg kötelezetté.

Azzal, hogy a szerződés szövegét a felek írásba foglalták, majd a szerződést tartalmazó okiratot a szerződő felek képviselői aláírták, a szerződés írásba foglalása megvalósult, a szerződés megfelel a törvényben előírt alaki követelményeknek, és érvényes.

A felperes tagadta, az alperes pedig állította, hogy a felperes megszegte az ügynöki szerződés minimális nyitva tartásra vonatkozó rendelkezését, és ezzel okot adott a szerződés azonnali hatályú felmondására. A peres felek között a perben vitás volt az, hogy a szerződés 05.00-22.00 óráig vagy 06.00-21.00 óráig tartó nyitvatartási időt írt elő.

A Ptk. 205. § (1) bekezdése értelmében a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

A Ptk. 240. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha jogszabály kivételt nem tesz, a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét.

Az ügynöki szerződés I. fejezet 14./ pontja alapján a minimális nyitvatartási időt a szerződés 2. számú melléklete tartalmazta. A 2. számú melléklet nyomtatott változata 05.00-22.00 óráig terjedő nyitvatartási időt írt elő. Az előre nyomtatott mellékletre a felperes képviselője írta fel utólag a 06.00-21.00 óráig tartó nyitvatartási időt.

A Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el.

Ennek a rendelkezésnek az alapján a felperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a szerződő felek a 2. számú melléklet előre nyomtatott példányán feltüntetett 05.00-22.00 óráig tartó nyitvatartási időtől egyező akarattal eltértek, vagy a felperes nyitvatartási idő módosítására irányuló ajánlatát az alperes elfogadta.

Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes ennek a bizonyítási kötelezettségének a perben nem tudott eleget tenni; nem tudta kétséget kizáró módon bizonyítani azt, hogy a felek a 2. számú mellékleten eredetileg feltüntetett nyitvatartási időponttól egyező akarattal eltértek, sem pedig azt, hogy az alperes a felperesnek az eltérő nyitvatartási időre vonatkozó ajánlatát elfogadta. A szerződés közös megegyezéssel történő módosításának a hiányában a felek jogviszonyára a szerződés eredeti tartalma az irányadó, és a felperesnek a szerződést az eredeti tartalma szerint, a 05.00-22.00 óráig terjedő nyitva tartással kellett teljesítenie.

Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 6. § (2) bekezdése a kereskedő számára a nyitvatartási idő és annak változása tekintetében csupán bejelentési kötelezettséget ír elő. A törvény 6. § (1) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az üzlet nyitvatartási idejét a kereskedő maga állapítsa meg. Ebből okszerűen az a következtetés vonható le, hogy a kereskedelmi hatóságnak bejelentett, és az üzlet működési engedélyében feltüntetett nyitvatartási időtől a kereskedő eltérhet. Emiatt az, hogy az alperes a kereskedelmi hatóságnak 06.00-21.00 óráig terjedő nyitvatartási időt jelentett be, nem zárta ki azt, hogy a felperessel kötött ügynöki szerződésben ettől eltérő nyitvatartási időt kössön ki. A 06.00-21.00 óráig tartó nyitvatartási idő bejelentése nem alkalmas annak a bizonyítására, hogy a peres felek az ügynöki szerződésben a minimális nyitvatartási időt a 05.00-22.00 óráig tartó időponttól eltérően 06.00-21.00 óráig tartó időpontban határozták meg.

Az ítéltábla osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját is, ami szerint az alperes által kötött bérleti szerződésben megjelölt nyitvatartási idő sem zárta ki azt, hogy a peres felek az ügynöki szerződésben attól eltérő nyitvatartási időben állapodjanak meg. A bérleti szerződés ugyanis minimális nyitvatartási időt ír elő, az ennél hosszabb nyitva tartást azonban nem tiltja meg az alperesnek.

Az ügynöki szerződés 5. számú melléklete lényeges szerződésszegésként határozta meg a minimális nyitvatartási idő be nem tartását. Jogkövetkezményként első esetben figyelmeztetést, második esetben 20.000 Ft, harmadik esetben 50.000 Ft óvadék érvényesítését, a további esetekben rendkívüli felmondást tett lehetővé. Az ügynöki szerződésnek nincs olyan rendelkezése, amely az alperes számára kötelezően előírja az 5. számú mellékletben meghatározott jogkövetkezmények alkalmazását a felperes szerződésszegése esetére. Nincs az ügynöki szerződésnek olyan rendelkezése sem, ami szerint a súlyosabb jogkövetkezmény alkalmazására csak abban az esetben van lehetőség, ha az alperes korábban már alkalmazta az enyhébb jogkövetkezményeket. Mindebből okszerűen az a következtetés vonható le, hogy a jogkövetkezmények alkalmazása az alperes számára lehetőség volt, amivel választása szerint élhetett, de nem volt köteles alkalmazni azokat. Levonható az a következtetés is, hogy az 5. számú mellékletben megjelölt súlyosabb jogkövetkezmény jogszerű alkalmazásának nem volt előfeltétele az, hogy az alperes korábban enyhébb jogkövetkezményt alkalmazzon. Az 5. számú melléklet meghatározta a lényeges szerződésszegéseket és az azok esetében alkalmazható jogkövetkezményeket. Erre figyelemmel a felperesnek az alperes figyelmeztetése vagy bármely más cselekménye nélkül is tisztában kellett lennie azzal, hogy milyen magatartása minősül szerződésszegésnek, és hogy annak mi lehet a jogkövetkezménye.

A felperes a perben maga is elismerte, hogy a 05.00-22.00 óráig tartó nyitvatartási időtől három alkalomnál több esetben is eltért, és az üzletet rövidebb ideig tartotta nyitva. Ezzel a magatartásával a felperes megszegte az ügynöki szerződés minimális nyitva tartásra vonatkozó előírását, és lehetővé tette az alperes számára, hogy a szerződést azonnali hatállyal jogszerűen felmondja. Az alperes jogszerű rendkívüli felmondása folytán az ügynöki szerződés 2009. június 2-án megszűnt. A megszűnés következtében hatálytalanná vált szerződés teljesítését a felperes a megszűnés időpontjától nem követelheti.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta. A felperest a Pp. 239. §-a szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte másodfokú perköltség megfizetésére, míg a feljegyzett fellebbezési eljárási illeték viseléséről az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján rendelkezett.

, 2011. július 6.

. Molnár Ambrus s. k. a tanács elnöke, Dr. Lente Sándor s. k. előadó bíró, Dr. Csóka István s. k. bíró